

Täysistunto

Maanantai 15.6.2026 klo 16.25—22.51

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2026 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 8/2026 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.28 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Ilmainen opintoseteli avoimiin korkeakouluopintoihin on tärkeä väylä tulevaisuuteen niille toisen asteen opiskelijoille, jotka yrityksistään huolimatta jäivät yhteishaussa ilman jatko-opiskelupaikkaa.

Itselle sopivimman työn ja koulutuksen löytäminen ei aina ole helppoa. Ja vaikka jo nuorena tietäisikin, mitä haluaa tehdä työkseen, niin ei aina opiskelupaikka aukea ensimmäisellä yrittämällä. Tähän avuksi hallitus on tuonut alle 29-vuotiaille tarkoitettua opintosetelin, jolla on mahdollista päästä tekemään 30 opintopisteen verran ilmaisia kursseja avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa. Opintoseteli on voimassa 2 vuotta, ja sitä voi käyttää suomen- ja ruotsinkielisiin kursseihin.

Opintomahdollisuus ehkäisee väliinpuotoamisia ja auttaa hahmottamaan, mikä olisi itselle se sopivin ala, ilman että tarvitsee aloittaa kokonaisen tutkinnon suorittaminen heti. Kun jatko-opintoihin pääsee käsiksi heti lukion tai ammattikoulun jälkeen, niin opiskelumotiivaatiokaan ei pääse yhtä helposti lopahtamaan siinä välissä.

Arvoisa puhemies! Korkeakoulutus on monille väylä monipuolisempiin työmahdollisuuksiin, innostaviin ja itselle sopiviin työtehtäviin sekä toki parempaan palkkatasoon. Jokainen nuori ansaitsee parhaan mahdollisen perustan elämälleen, ja sujuva koulutuspolku on tärkeä osa sitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

21.30 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Opintosetelikokeilun lähtökohdat ovat kannatettavia. On myönteistä, että ilman opiskelupaikkaa jääneille nuorille tarjotaan mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin avoimen korkeakoulutuksen kautta. Tämä on erityisen tärkeää nyt, kun nuorten työllisyystilanne on todella vaikea.

Hallituksen koulutustason nostamiseen varaama kertaluontoinen 100 miljoonan euron rahoitus on kuitenkin riittämätön suhteessa tavoitteisiin Sama määräraha kohdistuu opin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2026 vp

tosetelikokeilun lisäksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen. Jos haluamme aidosti nostaa korkeakoulutettujen osuuden yli puoleen ikäluokasta, tarvitaan huomattavasti suurempia satsauksia. Korkeakoulut ovat nostaneet esiin huolen, että 20 euron korvaus opintopistettä kohden ei kata opetuksen ja ohjauksen todellisia kustannuksia. Tällöin menot jäävät korkeakoulujen katettavaksi, mikä heikentää helposti muuta koulutusta ja tutkimusta.

Lisäksi rajaus, jonka mukaan opintosetelillä voi suorittaa vain suomen- ja ruotsinkielisiä opintoja, rajaa tarpeettomalla tavalla korkeakoulujen opintotarjontaa. Myös vapaan sivistystyön oppilaitokset, kuten kesäyliopistot, ovat jääneet kokeilun ulkopuolelle. Tämä rajaa perusteettomasti pois toimijoita, joilla olisi valmiuksia laajentaa avoimen korkeakoulutuksen saavutettavuutta.

Tähän liittyen nyt tässä toisessa käsittelyssä esitän, että eduskunta hyväksyy seuraavan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää keinoja, joilla Opin.fi-palvelun ulkopuolella olevat vapaan sivistystyön oppilaitokset, kuten kesäyliopistot, kansanopistot ja kansalaisopistot, saadaan jatkossa kattavammin mukaan opintosetelikokeiluun niin, että nuoret voivat hyödyntää myös niiden tarjoamaa laadukasta opintotarjontaa.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

21.32 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa on hyvin laajasti yli puoluerajojen päästy yhteisymmärrykseen siitä, että meidän on nostettava korkeakoulutettujen määrää yhteiskunnassa, Suomessa, ja yhteinen käsitys tällä hetkellä on, että sen pitäisi olla vähintään 50 prosenttia suomalaisista, jotka olisivat tulevaisuudessa korkeakoulutettuja.

On kuitenkin syytä muistaa, että tämä hallitus puheistaan ja koulutuslupauksestaan huolimatta on leikannut koulutuksesta kaikilta asteilta. Valtionosuuksien leikkaaminen on tarkoittanut sitä, että se raha on pois varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta, mihinkä on väitetty, että satsataan, mutta itse asiassa sieltä tätä kautta juuri leikataan. Sitten lisäksi ammattillisesta koulutuksesta, toiselta asteelta, tehdyt 120 miljoonan euron leikkaukset ovat erittäin vahingollisia ja erittäin haastavia juuri näille nuorille, jotka voisivat sieltä ehkä löytää jatkopolkuja tai ylipäänsä saada semmoisen koulutuksen siihen ammattiin, mihin he ovat lähteneet kouluttautumaan. Sekään ei ole mikään itseisarvo, että ammattikoulusta täytyisi hakeutua jatko-opintoihin, mutta ainakin sen koulutuksen pitäisi olla sellaista, että se antaa edellytykset toteuttaa sitä ammattia, mitä siellä opiskellaan.

Lisäksi hallitus on leikannut korkeakouluilta, ja tähän nyt on aivan päinvastoin kuin se tavoite, millä pitäisi meidän yhdessä sovitusti nostaa sitä korkeakoulutettujen määrää. Eli tässä on tehty hyvin tämmöistä koulutusvihamielistä politiikkaa tällä kaudella, [Juha Hänninen: Nyt rupes pelottamaan!] ja koska puolueet ovat myös laajasti sitoutuneet tähän velkajarruun, niin on erittäin huolestuttavaa myös tulevien kausien näkökulmasta, miten voidaan yhteensovittaa nämä tavoitteet, joissa koulutusastetta halutaan nostaa ja myös koulutukseen panostaa, ja samaan aikaan leikattaisiin tai nostettaisiin veroja 8—11 miljardin edestä. No, sehän ei tule tapahtumaan, mikä on tietenkin hyvä asia tämän koulutuksen näkökulmasta, mutta siitä huolimatta on syytä tunnistaa, että näissä tavoitteissa on ristiriita.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluan kannattaa tätä edustaja Elon tekemää lausumaehdotusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2026 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

21.34 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän väliaikaisen kokeilun, käytännössä muutaman vuoden aikana, kun ilman opiskelupaikkaa olevien osalta on mahdollista tämä 30 opintopisteen opiskelu, nyt nähdään sitten... Kun toisaalta yli 21 000 ylioppilastutkinnon suorittanutta jää korkeakoulutuksen ulkopuolelle hakuprosesseissa ja sitten ammatillisesta opiskelusta 3 200 henkilöä, niin tämä opintoseteli voi olla näille erittäin hyvä polku pitää opiskelua yllä ja pitää se opiskelun tahti päällä ja se samalla hyödyttää sitä, kun näitä pisteitä sitten myöhemmin korkeakouluissa voi hyödyntää. Kyllä tässä on hyviä tavoitteita tämän osalta tehty. Ymmärrän aikaisempia puheenvuoroja näistä koulutuksen leikkauksista, mutta kun meillä on nyt tässä käsittelyssä sellainen asia, jolla voidaan vähän avata nuorten osalta tilannetta, niin pitäisin tätä hyvänä tapana viedä asiaa eteenpäin.

Meillä on nyt avoimen korkeakoulutuksen avulla myös yliopisto- ja korkeakouluopiskelijoilla mahdollisuus opiskella, ja siinä pikkasen sekoittuu toista kautta, kun he ovat työtöminä työnhakijoina samaan aikaan, ja tämä polku tulee nyt täältä opintosetelin kautta, niin että nyt tähän kohderyhmään meillä on näitä välineitä, ja katsotaan, miten tämä toteutuu. Kohtuullisen iso satsaus tähän tehdään. Toivon mukaan tämä antaa polkua siihen, että me saamme tämän nykyisen korkeakoulutettujen määrän noin 40 prosentista nousemaan sinne 50 prosentin paremmalle puolelle. Se on meidän kaikkien yhteinen tavoite, ja siihen meidän pitäisi päästä. Tässä on yksi väline, ja tähän liittyvä lausuma, joka on tässä mietinnössä, on sinänsä hyvä. Toivon, että tämä menee eteenpäin ja pystytään hyödyntämään näitä kokemuksia sitten jatkossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

21.36 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan edustaja Koskelan puheeseen vastata, että perusopetusta on kylläkin nostettu 200 miljoonalla tämän hallituskauden aikana. Ei siis pitänyt paikkansa väite, että siitä ollaan leikattu, kun sinne ollaan nimenomaan satsattu.

Nuorten koulutukseen on syytä panostaa. Tällä opintosetelikokeilulla tarjotaan alle 29-vuotiaille nuorille mahdollisuus tehdä korkeakouluopintoja, vaikka ei olisi saanut yhteishaussa opiskelupaikkaa. Opintoseteliä voi käyttää yhteensä 30 opintopisteen laajuisiin opintoihin avoimissa yliopistoissa tai avoimissa ammattikorkeakouluissa, ja nämä opinnot ovat maksuttomia. Monelle nuorelle, joka ei pääse kouluun tai ei saa välivuodelleen töitä haastavassa työllisyystilanteessa, tämä uudistus tuo todella tarpeellista tukea ja auttaa myös pysymään yhteiskunnan rattaissa, siis ehkäisee myös syrjäytymistä.

Haluan korostaa, että kyse ei ole missään nimessä pienestä porukasta, joka esityksestä hyötyy. Vuosittain noin 21 500 uutta ylioppilasta jää korkeakoulutuksen ulkopuolelle. Ammatillisen tutkinnon suorittaneita ja korkeakouluun hakeneita mutta ilman paikkaa jääneitä on noin 3 200 nuorta vuodessa. Opintoseteli antaa näille nuorille mahdollisuuden tustua korkeakouluopintoihin, kokeilla eri aloja ja löytää itselleen sopiva opiskeluväylä.

Kannatan tätä hyvää lakiesitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja, vastauspuheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 67/2026 vp

21.38 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on totta, että Orpon hallitus on lisännyt rahaa perusopetukseen, mutta samalla ovat lisääntyneet myös tehtävät, joita siellä perusopetuksessa on. Jos katsotaan sitä lopputulosta, mitä siellä yksittäinen opettaja ja oppilaat pääsevät tekemään, ja lasketaan tähän yhteen ne valtionosuuksien leikkaukset, joita te olette tehneet useammassakin kehysriihessä, niin lopputulos jää kunnissa miinukselle. Se on minun arvioni tästä. Mikäli näin ei ole, niin näen erittäin mielelläni hallituksen laskelmat siitä, mikä on se kokonaispanostus, ja puhun nyt nimenomaan nettopanostuksesta, kun me katsomme myös näitä valtionosuuksien leikkauksia. Mutta mitä minä olen ammattilaisten kanssa keskustellut, niin ei ole totta, että sinne olisi lisätty rahaa sillä tavalla, että voitaisiin oikeasti puhua siitä, että tämä teidän koulutuslupauksenne olisi jotenkin täytetty. Eli kiitos, otan mielelläni vastaan teidän laskelmanne tästä, koska selkeästikin on niin, että hallitus ei ole tätä nettosummaa laskenut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

21.39 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kuvittelin, että tästä tulisi jotenkin positiivinen asia, kun puhutaan opintosetelistä ja tämmöisestä mahdollisuudesta, mutta kyllä tämä jostakin syystä kääntyi negatiiviselle puolelle. Tämäkin tulipalo on väärin sammutettu, ja mennään tällä.

Suomen kokonaisturvallisuushan rakentuu ennen kaikkea ihmisistä, heidän osaamisestaan ja uskostaan omaan tulevaisuuteen. Siksi tämä opintoseteliuudistus ei ole vain koulutuspoliittinen ratkaisu, vaan se on myös osa laajempaa turvallisuuspolitiikkaa. Suomalainen menestys ja itsenäisyys on rakentunut sivistyksen varaan. Huolestuttavaa on se, että viime vuosina olemme nähneet merkkejä tämän perustan horjumisesta. Tuhannet nuoret jäävät vuosittain ilman korkeakoulupaikkaa, ja siirtymä korkeakoulutukseen on monelle hidas ja epävarma. Samalla tiedämme, että valtaosa nuorista haluaa korkeakoulututkinnon ja uskoo koulutuksen merkitykseen. Se, että nuoremme uskovat osaamiseen, on myös kokonaisturvallisuuttamme vahvistava tekijä. Kannatan esitystä. Lisäksi valiokunnan mietintö täydentää esitystä, ja se on nyt vieläkin parempi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.